

фізичного, здоров'я дошкільнят. Але невідомою складовою використання казкотерапії є підготовки від вихователя, не перевантажувати дітей організовуючи навчальний процес, враховувати вікові та індивідуальні особливості кожної дитини. Здоров'язберезувальні технології передбачають зміну видів діяльності, що проявляється через чергування інтелектуальної, емоційної, рухової видів діяльності; групову та парну форми роботи, що сприяє покращенню рухової активності, вчать поважати думки інших та висловлювати свої, правильно спілкуватись; проведення ігор та ігрових ситуацій, нестандартних та інтегрованих занять.

Література

1. Богуш А.М. Базовий компонент дошкільної освіти / А.М. Богуш // Київ: Видавництво, 2012. – С.4
2. Ващенко О., Свириденко С. Організація здоров'язберігаючої діяльності початкової школи / О. Ващенко, С. Свириденко // Початкова освіта. – №46 (334), 2015. – С. 2-4.
3. Деркач О. Педагогіка творчості: Казкотерапія на допомогу вчителю, вихователю, практичному психологу / О. Деркач // Вінниця: ВДПУ, 2018. – С.8-35.
4. Дубинська О. Казкотерапія як засіб розвитку творчих здібностей дошкільників / О. Дубинська // Психолог довкілля, 2017. – №10. – С. 12-13.
5. Закон України Про освіту [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
6. Закон України Про дошкільну освіту [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628>
7. Крутій К.Л. Дитина в дошкільні роки: комплексна освітня програма / К.Л. Крутій // Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2016. – 160 с.

**Д. Пантілішина,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник –канд. пед. наук, доцент І.Барановська**

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ МУЗИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Постановка проблеми. Впровадження інтерактивних форм навчання – один із важливих напрямків удосконалення підготовки школярів. Невипадково, сучасні методичні інновації Нової української школи пов'язані зі застосуванням інтерактивних методів навчання учнів, адже навчальний матеріал, що вивчений за допомогою активного залучення в освітній процес, краще засвоюється, осмислюється, легше запам'ятовується.

В музично-педагогічній освіті спостерігаються еволюція методів музичного навчання. На початку ХХ ст. Б. Асаф'єв, В. Верховинець, М. Леонтович, Я. Степовий, К. Стеценко, В. Шацька, Б. Яворський плідно працювали над проблемою удосконалення методів навчання музиці дітей, залучаючи їх до різних видів музичної діяльності. Вітчизняні педагоги кінця ХХ - початку ХХІ ст.. І. Барановська, О. Лобова, Л. Масол, Н. Мозгальова, О. Михайличенко, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Пометун, О. Реброва, Т. Рейзенкінд, О. Рудницька, О. Січкарук, О. Щолокова та інші провели низку ґрунтовних досліджень щодо впровадження інтегрованого підходу навчання музиці учнів у загальноосвітніх закладах. Учені переконані в ефективності застосування різних видів інтеграції на уроках мистецтва, важливості включення учнів у процес активного пізнання нових мистецьких понять, знань, форм та видів діяльності.

Мета статті – розглянути окремі інтерактивні методи навчання на уроках музичного мистецтва в початковій школі.

Виклад основного матеріалу. Термін «інтерактивний» запозичений з англійської мови («inter» – взаємний і «act» – діяти), тобто він означає взаємодію, діалог. Інтерактивні методи музичного навчання передбачають взаємодію вчителя та учнів у процесі художньо-естетичного спілкування та творчої діяльності на уроках музики. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації активної пізнавальної діяльності. Вона має конкретні прогнозовані цілі, полягає в створенні комфортних умов навчання, коли учень відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання, орієнтує учнів на саморозвиток, самовдосконалення та самореалізацію набутих на уроці знань та вмінь. Інтерактивне навчання – це, перш за все, діалогове навчання, в ході якого здійснюється активна творча взаємодія між учнем і вчителем, між самими учнями. Інтерактивне навчання вимагає від учителя достатніх методичних і психологічних знань і умінь. Наприклад, уміння використовувати сучасні досягнення комп'ютерної техніки, вікові особливості сучасних молодших школярів, їх бажання та інтереси, інновації сучасної мистецької початкової освіти, а також традиційні техніки музичного навчання, тощо.[1, с.56]

Доречно, на наш погляд, згадати одну причту: «Гуляючи в тінистому гаю, грецький філософ розмовляв зі своїм учнем. «Скажи мені, – запитав юнак, – чому тебе часто долають сумніви? Ти прожив довге життя, навчений досвідом і вчився у великих еллінів. Як так, що і для тебе залишилося настільки багато незрозумілих питань? У роздумах філософ намалював палицею перед собою два кола: маленьке і велике. Твої знання – це маленьке коло, а мої – велике. Але

все, що залишилося поза цих кіл, – невідомість. Маленьке коло мало стикається з невідомістю. Чим ширше коло твоїх знань, тим більше його кордон з невідомістю. І надалі, чим більше ти станеш дізнаватися нового, тим більше буде виникати у тебе питань».

З цього прикладу стає зрозуміло, що дитина для вчителя – це той «лакмусовий папір», що забарвлюється не по бажанню, а від «характеру взаємодії». На нашу думку, ніколи не можна навчити тому, в що не віриш сам, і того, хто не вірить тобі. Довіра, творча співпраця, розуміння один одного – ось мета кожного вчителя і учня.

Аналіз наукової літератури дозволив виділити основні завдання інтерактивного навчання: пробудження в учнів інтересу; ефективне засвоєння навчального матеріалу; самостійний пошук учнями шляхів і варіантів вирішення поставленого навчального завдання (вибір одного із запропонованих варіантів або знаходження власного варіанту і обґрунтування рішення); встановлення впливу між учнями, навчання працювати в команді, проявляти терпимість до будь-якої точки зору, поважати право кожного на свободу слова, поважати його гідності [6, с. 88].

Основними вимогами, що забезпечують успішність навчання з використанням інтерактивної технології, є: позитивний взаємозв'язок, коли всі учні класу розуміють, що загальна навчальна діяльність буде приносити користь кожному; безпосередня взаємодія, коли всі учні класу перебувають у тісному контакті один з одним; індивідуальна відповідальність, коли кожен учень повинен вивчити пропонований матеріал, у разі необхідності допомогти товаришам розібратися та виконати завдання, а не виконувати завдання за них; розвиток навичок співпраці (soft skills), тобто учні освоюють навички міжособистісних відносин, які необхідні для успішного виконання завдання; самооцінка роботи, коли виділяється спеціальний час, щоб група оцінює успішність своєї роботи [2].

Розглянемо методи інтерактивного навчання молодших школярів на уроках музичного мистецтва. «Мозковий штурм» – відомий у педагогіці ефективний метод навчання школярів. «Мозковий штурм», «мозкова атака» (метод «Дельфі») – це метод, коли кожна відповідь учнів на поставлене запитання вислуховується та береться до уваги. Важливо не давати оцінку висловлюванню точкам зору відразу. Їх потрібно розглянути думку кожного учня, тому висловлювання записуються на дошці або аркуші паперу. Від учнів не потрібно вимагати обґрунтувань чи пояснень відповідей. «Мозковий штурм» застосовується, коли необхідно визначити інформованість, обізнаність або ставлення учасників до певного питання. Можна застосовувати цю форму

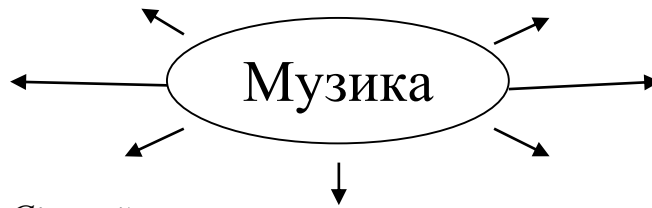
роботи для отримання зворотного зв'язку. Наприклад, на уроці мистецтва (2 клас). Тема : «Музичні країни – Опера, Балет». Ми записували висловлювання учнів про жанри музичного мистецтва «опера та балет»: балет танцюють балерини, у балерин гарний одяг, дуже гарно співають в опері, оперу та балет поєднують в театрі, в Одесі є театр опери і балету і т.д. (всі висловлювання приймали без заперечень). Ми робили незначні уточнення висловлювань, якщо вони були незрозумілими (намагалися записувати ідею так, як вона прозвучала з вуст учня). Коли всі ідеї і судження висловлені, завдання повторювалось, та озвучували всі, що записані зі слів учнів. Після завершення «мозковий атаки» (яка не повинна займати багато часу, в середньому 4-5 хвилин), всі варіанти відповідей обговорювались, були обрані головні і другорядні. Разом із всім класом робили узагальнений висновок [5, с.192].

Таким чином, «Мозкова атака» є ефективним методом мотивації учнів до музичних занять. Його застосовують коли потрібно розв'язати спірні питання; стимулювати невпевнених учнів; збору великої кількості ідей протягом короткого періоду часу; з'ясування обізнаності, інформованості або підготовленості класу; організувати роботу в малих групах.

Цікавим для молодших школярів є метод «Складання кластера». Це спосіб графічної організації матеріалу, що дозволяє зробити наочними ті розумові процеси, що відбуваються, коли учень занурюється в ту чи іншу тему. Кластер є відображенням нелінійної форми мислення. Алгоритм виконання дій:

1. Посередині чистого аркуша (класної дошки) написати ключове слово або пропозицію, яке є «серцем» ідеї, теми. Наприклад: «Музика у моєму житті».
2. Навколо «накидати» слова або речення, що виражають ідеї, факти, образи, відповідні для даної теми (Музика-виражає та зображає).
3. Всі асоціації записати, біля слова з'єднуючи прямими лініями з ключовим поняттям.

У підсумку виходить структура, яка графічно відображає наші роздуми, визначає інформаційне поле даної теми. У роботі з кластерами необхідно дотримуватися таких правил: не боятися записувати все, що приходить на думку, давати волю уяві і інтуїції; продовжувати роботу, поки не скінчиться час або ідеї не вичерпаються; постаратися побудувати якомога більше зв'язків. Чи не слідувати за задалегідь певним планом. Працюючи в парах, учні обмінюються своїми ідеями, діляться ними з усім класом і фіксують їх на дошці і в зошитах.

Метод «Сінквейн» можна застосовувати з учнями 4-х класів. На перший погляд «сінквейн» – екзотичне, складне, незвичайне завдання. У перекладі з французької це слово означає вірш (без рими), що складається з п'яти рядків, написаний за певними правилами. Щоб скласти сінквейн, учень повинен вміти знаходити в навчальному матеріалі найважливіше, робити висновки і висловлювати все в короткій формі. Використовується як спосіб синтезу матеріалу. Лаконічність форми розвиває здатність написання інформації, висловлення думки в декількох значущих словах і коротких висловах.

Розглянемо правила написання сінквейна: 1 строка – тема вірша, виражена одним словом, зазвичай іменником; 2 рядок – опис теми в двох словах, як правило іменами прикметниками; 3 рядок – опис дії в рамках цієї теми трьома словами, зазвичай дієсловами; 4 рядок – фраза з чотирьох слів, що виражає відношення автора до даної теми; 5 рядок – одне слово, синонім до першого, на емоційно-образному або філософсько-узагальненому рівні повторює суть теми). Сінквейн може бути запропонований, як індивідуальне самостійне завдання чи для роботи в парах; рідше як колективна творчість. Зазвичай сінквейн використовується на стадії рефлексії. Як зазначають Н. Келіна та Л. Овчаренко, використання методу «сінквейна» корисне коли потрібно навчити учнів: синтезувати складну, нову інформацію; способу оцінки понятійного багажу учнів; розвитку творчої виразності. Складання сінквейна дозволяє розвивати творче мислення, висловити своє ставлення до теми, що вивчається, сформулювати чітке уявлення про ту чи іншу позицію [3, с. 64].

Наведемо приклади сінквейнів «Музика», що були складені учнями 4-х класів після слухання музичних творів:

1. В. Моцарт «Романс»

Музика.

Красива, різна.

Окрилює, збуджує, заспокоює.

Музика життя людини прикрашає.

Мова звуків.

2. О. Аляб'єв «Соловей»

Музика.

Ніжна, заспокійлива

Нахлине, заспокоївши, зачарує

Вона цариця мого серця

Радість

3. А. Вівальді «Пори року»

Музика.

Швидка, повільна,

Ллється, летить, біжить.

Сенс навколишнього світу відображає.

Вслухайся!

Ефективним для засвоєння музичних понять, термінів, композиторів та їх творів на уроках мистецтва в початковій школі є метод «Кола Ейлера». «Кола Ейлера» – це геометрична схема, що допомагає знаходити і робити більш наочними логічні зв'язки між явищами і поняттями; зобразити відносини між будь-якими його частинами. Це той метод, який наочно демонструє: краще один раз побачити, ніж сто разів почути. Його перевага в тому, що наочність спрощує міркування і допомагає швидше отримати відповідь. Наприклад, Л. Бетховен і В. Моцарт – композитори; Струні, ударні, духовні – музичні інструменти; людина, звук, інструмент – це виконавці. В процесі роботи з колами Ейлера школярі не тільки знайомляться з новими поняттями і термінами, а й знаходять взаємозв'язок між ними. Такі дії сприяють оптимальному вивченню і запам'ятовуванню відомостей та інформації

Висновки. На кінець, визначимо переваги інтерактивних технологій для учнів – розвиток особистісної рефлексії; усвідомлення входження в загальну роботу; становлення активної суб'єктної позиції в навчальній діяльності; розвиток навичок спілкування; прийняття моральності норм і правил спільної діяльності; підвищення пізнавальної активності; для класу – формування класу як групової спільності; підвищення пізнавального інтересу; розвиток навичок аналізу і самоаналізу в процесі групової рефлексії; для вчителя – нестандартне відношення до організації освітнього процесу; формування мотиваційної готовності до міжособистісної взаємодії не тільки в навчальних, а й інших ситуаціях. Використання інтерактивної моделі навчання передбачають моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем; виключається домінування будь-якого учасника освітнього процесу або будь-якої ідеї. Це вчить гуманному, демократичному підходу до моделі уроку, до створення ситуації успіху на уроці.

Література

1. Апраксина О.О. Музика у вихованні творчої особистості. М.: Музика, 1975. с. 56
2. Барановська І.Г. Мистецькі інтегративні технології в поліхудожній освіті. *Інформаційні технології в освіті*. 2019. №2(39). С. 40-50.
3. Келіна Н.Л., Овчаренко Л.В. Музично-театралізовані ігри: Колосок. Х.: «Скорпіон», 2005. 64 с.
4. Козленко В.Н. Формування творчої особистості учня. *Рідна школа*. 1999. № 5. с. 121

5. Пометун О.І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. Посібник. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.
6. Січкарук О.І. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: Навчально-методичний посібник. К.: Таксон, 2008. с. 88

Т. Погребняк,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент Л. Ліхіцька

РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Фізіологічний розвиток руки в історії людства важко недооцінити. Саме цей розвиток, а особливо розвиток рухливості пальців надав можливість людині оволодіти трудовими операціями, вигадати й розвивати первинну мову (мову жестів), за допомогою чого відбувалася комунікація, а відтак і соціалізація людей. Тож у витоків розвитку людства, як би це голосно не звучало, стоїть розвиток моторики.

Виклад основного матеріалу. Питання розвитку дрібної моторики у дітей дошкільного віку досліджували такі вчені, як Бернштейн Н. А., Ельконін Д. Б., Ільїн Є. П., Лопатин Л. М., Кольцова М. М., Антакова-Фоміна Л. В., Головацький А. С., Шевчук В. Г., Черкасов В. Г., Винарська О. М. та ін.

Фізіологи дефініцію «дрібна моторика» розуміють як рух дрібних м'язів кистей рук. Але до того ж не можна забувати й про скоординованість «рука-око», адже розвиток дрібних рухів скеровується зором.

Галузь дрібної моторики містить безліч різноманітних рухів: від примітивних жестів (наприклад, захват об'єктів), до найдрібніших рухів: застібання гудзиків, маніпулювання дрібними предметами, папером, малювання тощо.

М. М. Кольцова зауважує, що дрібна моторика пов'язана з руховою діяльністю, що узгоджується координацією дрібних м'язів рук та очей [4;с. 18].

Виходячи з того, що у головному мозку центри, що відповідають за рух пальців і мовлення розташовані поруч, необхідно приділяти виняткову увагу розвитку дрібної моторики дитини, адже стимулюючи дрібну моторику, ми активуємо зони, котрі відповідають за розвиток мовлення [4, с. 49]. Отже, розвиток мови дитини нерозривно пов'язаний із розвитком дрібної моторики.

Розпочинати роботу з розвитку дрібної моторики необхідно як найраніше – від народження. Впливати на розвиток немовляти можна шляхом пальчикової